

LETTORATO NEERLANDESE
Esercitazioni

A.A. 2011-2012

SECONDO ANNO

Elisabeth Koenraads

INHOUD

1	NEDERLAND – GEOGRAFISCH	1
2	DE (EX) KOLONIEN	4
3	DE TAAL	8
4	DE GESCHIEDENIS	11
5	GODSDIENST & IMMIGRATIE	19
6	WATERBEHEERSING	26
7	PARTIJEN & STAATINRICHTING	32
8	SOCIAAL BELEID & GEZONDHEIDSZORG	40
9	FINANCIEN & DEFENSIE	48
10	ONDERWIJS	50
11	ECONOMIE, ENERGIE & MOBILITEIT	55
12	LANDBOUW & TUINBOUW	67
13	VETEELT & VISSERIJ	69
14	RUIMTELIJKE ORDENING & MILIEU	72
15	SPORT & TOERISME	76
16	LIEDJES & GEDICHTEN	83

De artikelen en stukjes komen, tenzij de bron erbij staat vermeld, uit de weekeditie van de nrc.

Herman Vuijsje & Jos van der Lans, *Typisch Nederlands. Vademecum van de Nederlandse identiteit*, Pandora, Amsterdam 1999

Anette Birschel, *Waar zijn de bitterballen? Cultuurwijzer voor het Nederlandse leven*. Bert Bakker, Amsterdam, 2009

Nederland is bijna klaar

Is een tulp mooier dan een roos? Is een appel lekkerder dan een sinaasappel? Is een vakantie aan zee fijner dan een vakantie in de bossen?

Dat zijn vragen waarop men niet met zekerheid kan antwoorden.

Maar er zijn een paar dingen die wel als een paal boven water staan, die absoluut zeker zijn. Een van die dingen is dat de Nederlanders een eeuw of zes geleden begonnen zijn Nederland te maken en dat Nederland nu bijna klaar is. Nederland is het enige land dat door mensen is gemaakt. Engeland was er al vóór er Engelsen waren. China bestond eerder dan de Chinezen en België bestond al vóór de Belgen.

Nederland is gemaakt, zoals je een kunstwerk, een schilderij, een beeld maakt. Van elk kunstwerk staat vast dat het op een gegeven moment bijna klaar is. Zo ver is het nu met Nederland. Het is bijna klaar. Misschien moet er in Friesland nog een koetje af, misschien moet er in Noord-Brabant nog een koetje bij, misschien moet ergens nog een dijkje wat hoger, maar het grote werk is achter de rug.

Als eerste land ter wereld zijn wij bijna klaar. Dat wil niet zeggen dat wij nu kunnen gaan uitrusten. Nu het bijna klaar is, moeten wij het goed onderhouden. We moeten er heel voorzichtig mee zijn.

Het wil ook niet zeggen dat de Nederlanders klaar zijn. Wat voor soort mensen zijn de Nederlanders? Het zijn mensen die... Afijn, dit verhaal gaat niet over de Nederlanders, maar over Nederland. Over de Nederlanders praat ik bij een andere gelegenheid.

Vrij naar een interview met Max Reneman in de Volkskrant

Het Nederlandse wapen

11/02/06

Bevolking krimpt in vier provincies

Door JAPKE-D. BOUMA

De Nederlandse bevolking is het afgelopen jaar voor het eerst in verschillende regio's tegelijk gekrompen. Niet alleen in Limburg, maar ook in Groningen, Friesland en Zuid-Holland neemt de bevolking af.

Dit meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek, dat de bevolkingscijfers over 2005 heeft gepubliceerd. Voor heel Nederland is de bevolkingsgroei nooit zo laag geweest als afgelopen jaar. Het aantal inwoners van Nederland nam slechts toe met 29.983 personen. Een jaar eerder bedroeg die toename nog 47.494 personen.

In Limburg neemt de bevolking sinds 2002 af, in 2005 zijn daar Groningen, Friesland en Zuid-Holland bijgekomen, met een daling van respectievelijk 603, 545 en 81 mensen.

CBS-onderzoeker Latten: „Absoluut gezien gaat het om geringe aantallen, maar de trend is onmiskenbaar. Voor het eerst is er op zoveel plaatsen tegelijk een afname.”

Voornaamste reden voor de uitstroom uit Limburg (met 4.542 personen) is de geringe werkgelegenheid in de regio, en de beschikbaarheid van goede en goedkopere woningen vlak over de grens. Inmiddels wonen ruim 100.000 Nederlanders in Duitsland, en nog eens zo'n 100.000 in België.

De 'groeiakoorts' is voorbij. Tot voor kort groeide het inwonertal van Nederland nog met ruim 100.000 per jaar, een moyenne over de afgelopen decennia waarin er ongeveer elke tien jaar een miljoen mensen bijkwamen.

Op 1 januari 2006 telde Nederland 16,3 miljoen inwoners. De geringe groei komt vooral doordat er veel meer emigranten waren dan immigranten. Daarnaast daalde opnieuw het aantal geboorten.

Steeds meer Nederlanders emigreren. In 2005 waren dat er 121.000, een jaar eerder lag dat aantal nog op 110.000. Voor het tweede achtereenvolgende jaar vertrokken meer mensen dan er kwamen. Tegenover 94.000 immigranten stonden 121.000 emigranten. Het aantal immigranten uit Marokko en Turkije is teruggelopen.

	Nederland		Hoofdstad
	België		Provinciehoofdstad
	Frans - Nederlandse taalgrens		Staatsgrens
			Provinciegrens

NEDERLAND EN BELGIË : PROVINCIES

Uit : De Lage Landen, Stichting Ons Erfdeel, 1987.

(kaart eigendom van de Stichting Ons Erfdeel v.z.w., Murissonstraat 260, B-8530 Rekkem, België)

HERINNERING AAN HOLLAND – H. Marsman

Denkend aan Holland
zie ik rivieren
traag door
laagland gaan,
rijen ondenkbaar
..... populieren
als pluimen
aan den einder staan;
en in de
ruimte verzonken
de boerderijen
verspreid door het land,
boomgroepen, dorpen,
..... torens,
kerken en olmen
in een verband.
de lucht hanget er laag
en de zon wordt er langzaam
in
dampen gesmoord,
en in gewesten
wordt de stem van het water
met zijn rampen
gevreesd en gehoord.

De voltooiing van het dekolonisatieproces, of juist het begin van rekolonisatie? Het Koninkrijk der Nederlanden krijgt een nieuwe vorm. Het land 'de Nederlandse Antillen' wordt opgeheven. Ervoor in de plaats komen twee 'nieuwe' landen, Curaçao en Sint Maarten, en drie bijzondere gemeenten: Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

in de Ridderzaal in Den Haag wordt donderdag het staatkundige hervormingsproces voor de West afgerond. Op de Antillen zelf zal vrijwel niemand een traan laten om het afscheid op 10 oktober 2010 ('10-'10-'10) van de 'Nederlandse Antillen'.

De eilanden liggen weliswaar geografisch relatief dicht bij elkaar, maar hebben nooit een echte eenheid gevormd, zegt Gert Oostindie, Antillendeskundige en directeur van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde in Leiden: 'De betrekkingen tussen de eilanden zijn sterk vanwege familiebanden. Maar het enige wat ze staatkundig bindt, is het feit dat ze dezelfde kolonisator hebben. Die eilanden hadden onderling het gevoel meer last van elkaar te hebben dan dat ze elkaar bijstaan.'

Autonomie

De twee grootste eilanden, Curaçao (144.000 inwoners) en Sint Maarten (39.000), worden straks nagenoeg autonome landen. Nederland neemt het grootste deel van de schulden over en houdt ook in de toekomst financieel de vinger aan de pols om te voorkomen dat de schulden weer oplopen.

Daarmee krijgen de eilanden volgens Oostindie wat ze al heel lang wilden: 'Binnen het koninkrijk blijven, maar los van de andere eilanden van de Antillen. Curaçao en Sint Maarten willen deze status, zodat ze hun eigen ontwikkeling ter hand kunnen nemen en geen zorgen hebben van de kleine eilandjes. Ze wijzen dan op Aruba, dat sinds 1986 de status aparte heeft en een goeie economische groei heeft doorgemaakt.'

Onafhankelijkheid

Toch is er met name op Curaçao lang gediscussieerd over de toekomstige staatsvorm. Was volledige onafhankelijkheid van Nederland geen betere optie? Helmin Wiels is de leider van Pueblo Soberano, een Curaçaose partij die sinds kort zelfs in de regering van het eiland zit.

Wiels streeft openlijk naar volledige onafhankelijkheid voor Curaçao en heeft een duidelijke mening over de nieuwe status: '10-10-'10 is een romantisch datum, maar voor ons betekent het niks. Het is een onverantwoordelijke datum, bedacht om het persoonlijke ego van ministerpresident De Jongh-Elhage van de Nederlandse Antillen en haar handlangers op te krikken. Voor ons betekent het niks.'

Prijs van autonomie

Aan de autonomie van Curaçao en Sint Maarten zit een prijs. Bij tegenstanders van de nieuwe structuur leeft de angst dat Nederland een flinke vinger in de pap blijft houden in de financiën en waar nodig eenzijdig zal ingrijpen

Volgens Oostindie is die angst ongegrond. Hij wijst erop dat Nederland altijd al de mogelijkheid had om in te grijpen en dat dat niet veranderd is. Vanwege de nieuwe, gelijkwaardiger status van de eilanden, zal er in de toekomst juist meer plaats zijn voor overleg. Den Haag zit volgens hem helemaal niet te wachten op ingrijpen.

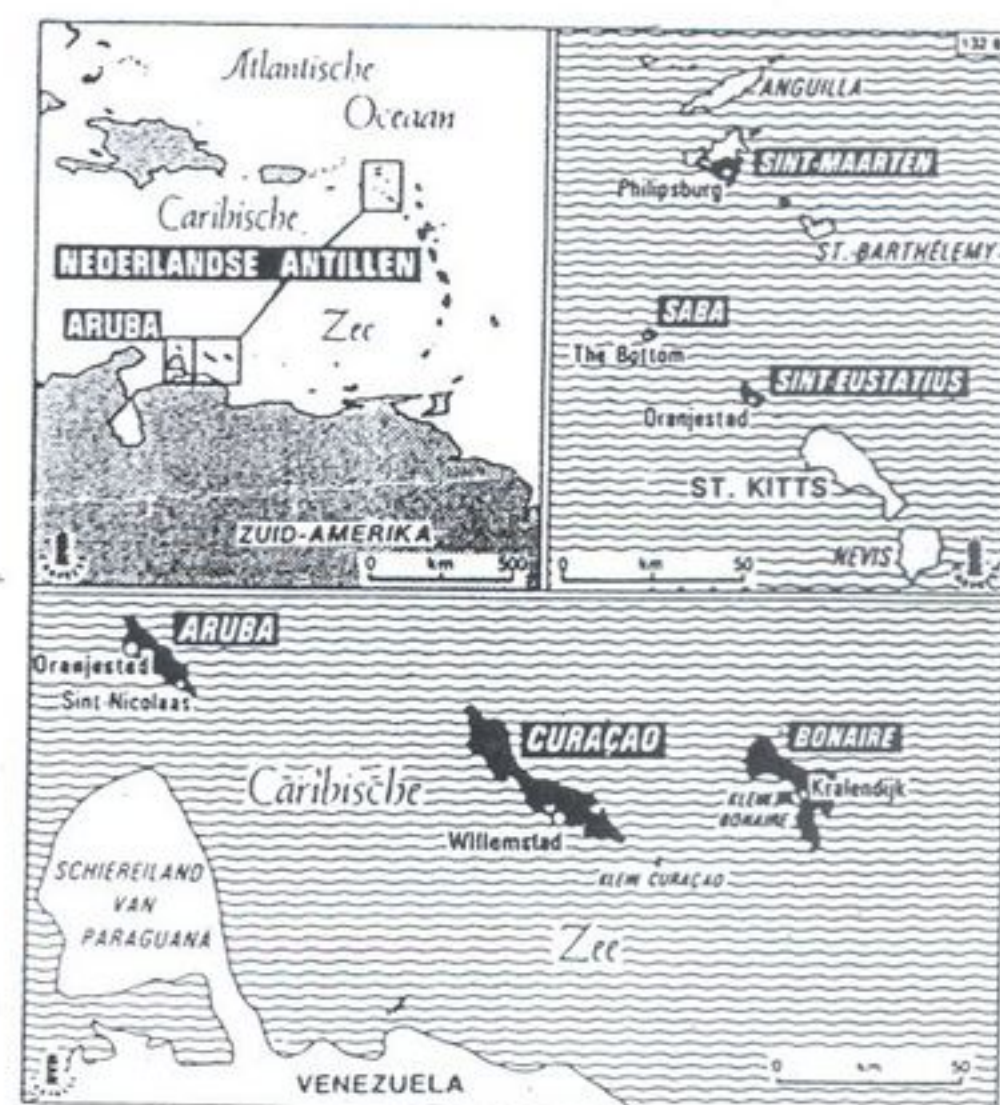
'Wat wel veranderd is, is dat nu veel meer in concreto is vastgelegd waar de Koninkrijksregering zich mee gaat bemoeien. Dat gaat over toezicht op de financiën, maar

Antillen

Rond 130.000 oorspronkelijke bewoners van de Nederlandse Antillen en Aruba wonen in Nederland, de meesten komen van Curaçao. Ze kwamen sinds de jaren negentig in groten getale op zoek naar werk. Daarvoor waren het vooral jonge Antillianen uit de beter verdienende intellectuele families geweest die in Nederland wilden studeren. Het gros van de nieuwe grote groep van Antillianen daarentegen was vooral laagopgeleid en zonder diploma's. Vaak kwamen ze bij familie in de grote steden terecht, schreven zich niet in bij de burgerlijke stand en konden dus ook niet in opleidings- of werkprogramma's worden opgenomen. Vooral groepen van jongeren zorgden in de grote steden voor overlast en criminaliteit. Ook nu nog komt rond de 10 procent in aanraking met justitie, en zijn het juist veel Antillianen die in de drugs- en wapenhandel en prostitutie verwickeld zijn geraakt.

De officiële taal van de Nederlandse Antillen zijn Nederlands, Engels en Papiamentu. Papiamentu is de volkstaal op de Benedenwindse eilanden, een creooltaal gebaseerd op Portugees of Spaans, met veel Nederlandse en ook Engelse en Franse invloeden. Op de Bovenwindse eilanden is Engels de volkstaal. De scholen waren altijd Nederlandstalig, maar enkele jaren geleden is besloten op de basisscholen het Papiamentu en Engels als onderwijstaal in te voeren. De middelbare scholen blijven Nederlandstalig, omdat men gebruikt maakt van hetzelfde Centraal Schriftelijk Eindexamen als in Nederland en omdat veel scholieren na afronding van de middelbare school hoger onderwijs gaan volgen in Nederland.

De Antilliaanse literatuur is voornamelijk geschreven in het Nederlands en Papiamentu, voor een klein deel ook in het Engels en Spaans.

NEDERLANDSE ANTILLEN, Carpress

Suriname

1975 – onafhankelijkheid

1980 – 1987 staatsgreep en militair bewind onder leiding van legerleider Desi Bouterse.

1986 – 1992 Binnenlandse oorlog (inzet de handel in cocaïne)

8 december 1982: de Decembermoorden

Surinaams-Nederlands

Suriname, het enige Nederlandstalige land in Zuid-Amerika, heeft haar eigen variant van het Nederlands, het **Surinaams-Nederlands**.

Enkele bekende woorden zijn *okseltruitje*, *bacove*, *kouseband*, *cellulair*, *wied* en *zwamp*. Enkele woorden die ook in het Nederlands in Nederland zijn roti, kouseband, schaafijs, bobo en buitenvrouw. Het Surinaams-Nederlands heeft veel invloeden van de andere talen die door de Surinaamse bevolking worden gesproken (echter ook andersom). Ook zijn er veel woorden in de straattaal opgenomen.

Kwakoe Zomer Festival

Het Kwakoe Zomer Festival wordt sinds 1975 elk jaar tijdens zes weekeinden in juli en augustus gehouden. Het is van origine een Surinaams festival, maar ontwikkelt zich de laatste jaren tot een multicultureel feest.

Het Kwakoe Zomer Festival is het grootste multiculturele festival in Nederland dat iedere zaterdag en zondag in de maanden juli en augustus gehouden wordt in het Bijlmerpark in Amsterdam zuidoost. Zes weekenden lang biedt de organisatie een gevarieerd programma aan op het gebied van live muziek, film, muziek, sport, eten, dansen, informatie en ontmoetingen. Ieder jaar heeft het festival een ander thema dat tot uiting komt in muziek, optredens, kunst, literatuur en diverse verkiezingen.

Wat betekent Kwakoe?

In de Afrikaanse traditie is het gebruikelijk dat kinderen de naam dragen van de dag waarop ze geboren worden. Met name mannelijke nakomelingen die op woensdag werden geboren kregen de naam Kwakoe. Zo ook een heleboel Surinamers met een Afrikaanse afkomst.

Op 1 juli 1863 werd de slavernij in Suriname afgeschaft. Honderd jaar na dato werd ter herinnering van de afschaffing van de slavernij een standbeeld van een ontketende slaaf onthuld; deze staat symbool voor emancipatie. Omdat 1 juli 1863 op een woensdag viel heeft het beeld de naam Kwakoe gekregen.

Het festival begon in het jaar 1975 als voetbaltoernooi voor thuisblijvers tijdens de vakantieweken in Amsterdam Zuidoost. Bezoekers van het festival waren hoofdzakelijk bewoners van Amsterdam Zuidoost, waardoor het festival al vanaf het begin een multicultureel karakter had. In de loop der jaren heeft het festival zich ontwikkeld tot de grootste multiculturele manifestatie met circa 1 miljoen bezoekers. Vijftig procent is afkomstig uit Amsterdam en omgeving. De andere helft is afkomstig uit heel Nederland.

Bezoekers zijn hoofdzakelijk afkomstig uit minderheidsgroepen met een sterk Surinaams, Antilliaans en Afrikaans accent. De laatste jaren komt er echter een steeds grotere groep bezoekers uit andere culturen en Nederlanders.

Suriname Eeuwenlang stond Nederland te boek als het 'moederland' van Suriname, maar eigenlijk speelde het eerder de rol van vaderland. De verhouding tussen beide landen kan gezien worden als een variant van het 'Surinaams huwelijk': de in de kolonie niet ongebruikelijke tijdelijke verbintenis tussen een Nederlandse planter, ambtenaar of soldaat en een Surinaamse vrouw. Bij re-

patriëring van papa kon zo'n semi-huwelijk zonder meer ontbonden worden, maar dan wel netjes: moeder en kinderen moesten financieel verzorgd achterblijven. Op 25 november 1975 kwam met de Surinaamse onafhankelijkheid een eind aan een 'Suri-naams huwelijk' van zo'n driehonderd jaar. Voor de achterblijvende kleintjes werd ook nu keurig gezorgd: Suriname heeft dankzij Nederland het wereldrecord ontwikkelingshulp per hoofd van de bevolking. Daarna trokken de Nederlandse politici een neutraal gezicht, de zaak was afgekocht en Nederland had nu met Suriname dezelfde relatie als met andere staten op de aardbol. Toen nog geen vier jaar later het Surinaamse leger de staat kaapte en op grote schaal burgers begon dood te schieten, reageerde Nederland – maar met mate. Papa was niet boos maar bedroefd, hield de alimentatie in, maar geen moment kwam het bij hem op om de boze stiefvader persoonlijk de deur uit te zetten. Nee, die nette man stortte de alimentatie keurig op een speciale rekening, en wachtte af. Intussen besloten heel wat kinderen uit het Surinaamse huwelijk vader dan maar achterna te reizen. Aan het eind van de eeuw telt Nederland 250.000 Surinaamse inwoners, ruim één derde van de totale Surinaamse bevolking. Geen enkel land ter wereld zag een groter deel van zijn bewoners wegtrekken, met uitzondering van Kaapverdië, een stel geblakerde rotspunten in de Atlantische Oceaan.

uit: Vuysje

oud - indië

Vanaf de oprichting van de VOC in de zeventiende eeuw zijn de geschiedenissen van Indië en Nederland onlosmakelijk met elkaar verbonden.

De eerste groep Europeanen arriveerden in 1512. Portugese handelaren onder leiding van Francisco Serrao, probeerden de herkomst van de specerijen nootmuskaat, kruidnagel en peper te vinden en deze voor de internationale handel te beheersen. Al snel volgden er de Nederlandse en Britse handelaren. In 1602 richtten de Nederlanders de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) op en werd de belangrijkste Europese macht in de regio. Na het failliet van de VOC in 1800, werd Indonesië onder de naam Nederlands Oost-Indië een nationale kolonie. De Japanse invasie en de daaropvolgende bezetting van Indonesië maakte een eind aan de Nederlandse overheersing en stimuleerde de tot dan toe onderdrukte Indonesische onafhankelijkheidsbeweging. Twee dagen na de overgave van Japan op 17 augustus 1945, verklaarden de invloedrijke nationalistische leiders Soekarno en Hatta, Indonesië onafhankelijk en Soekarno werd de eerste president. (<http://geschiedenis.vpro.nl/dossiers/24215010/>)

Het Nederlandse taalgebied

Nederlands is de moedertaal van ruim 22 miljoen mensen, met name in Nederland, België en Suriname. We spreken ook wel van Nederlands-Nederlands, Belgisch-Nederlands en Surinaams-Nederlands. Maar hoe zit het verder met de taalsituatie in de landen waar Nederlands een officiële taal is?

Nederland

Nederland heeft ruim 16 miljoen inwoners. De officiële taal is het Nederlands. Deze status is pas officieel vastgelegd in 1995. Er kwam toen een wijziging van de Algemene Wet Bestuursrecht die vooral

bedoeld was om ook het Fries een officiële status te geven. Het Limburgs en het Nedersaksisch zijn officieel erkende streektaalen.

Turks (met 192.000 sprekers), Marokkaans-Arabisch (met 100.000 sprekers), Papiaments (Nederlandse Antillen, 80.000), Indonesisch (45.000) en Sranan (Surinaams, 7.000) behoren tot de allochtone minderheidstalen.

Suriname

In Suriname worden meer dan 20 talen gesproken waaronder indianentalen, creooltalen en nog andere talen. De officiële taal is het Nederlands. Het is de taal van bestuur, rechtspraak en onderwijs. Het is de moedertaal van een steeds grotere groep mensen. In het onderzoek geeft meer dan 60% aan dat Nederlands zijn moedertaal is. Het Sranan functioneert als contacttaal tussen de bevolkingsgroepen. Het wordt door vrijwel alle Surinamers gesproken. Andere grotere talen in Suriname die door enkele tienduizenden mensen worden gesproken, zijn het Sarnami en het Surinaams Javaans. Bijna iedereen spreekt op zijn minst twee talen.

België

In België zijn er drie officiële talen. Sinds de staatshervorming van 1970 onderscheidt men vier taalgebieden: het Nederlandse taalgebied, het Franse taalgebied, het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstedelijk Gewest en het Duitse taalgebied. Nederlands is de eerste taal van ruim zes miljoen Vlamingen. Franstalig zijn circa 4,6 miljoen mensen en Duits is de eerste taal van omstreeks 150.000 Belgen. Daarnaast zijn er de talen van (voormalige) arbeidsmigranten, waarbij mensen met een Italiaanse achtergrond met 280.000 de grootste groep vormen. Verder wonen er zo'n 105.000 mensen met een Marokkaans-Arabisch taalachtergrond, zo'n 80.000 Portugezen en ongeveer 63.000 Turkstaligen.

Redactie Onze Taal

2007-5

Tamtam

Meerderheid voor tweetalige borden op Schiphol

Informatieborden op Schiphol moeten óók Nederlandstalige aanwijzingen bevatten, en dus niet alleen Engelstalige, zoals nu vaak het geval is in het internationale gedeelte van de luchthaven. Dat vindt CDA-Tweede Kamerlid Maarten Haverkamp en met hem een Kamermeerderheid, zo schrijft *De Telegraaf*. "Het is verwarrend voor Nederlanders die de Engelse taal niet goed beheersen", aldus Haverkamp. "Nederlanders mogen bovendien best trots zijn op hun eigen taal." De Nederlandse staat is de grootste aandeelhouder van Schiphol.

Een woordvoerder van Schiphol wees erop dat de borden juist onlangs zijn aangepast, nadat was gebleken dat er te veel informatie op stond: "Toen hebben we ervoor gekozen om de borden te vereenvoudigen door één taal te gebruiken, met daarbij een pictogram." Volgens deze woordvoerder worden de borden prima begrepen.

Uit een uitgebreide enquête die *De Telegraaf* hield naar aanleiding van de kwestie, bleek dat driekwart van de 2384 deelnemers het initiatief van Haverkamp steunt. Jongeren tot 35 jaar blijken volgens datzelfde onderzoekje minder moeite te hebben met verengelsing in het algemeen dan ouderen vanaf 55 jaar: zo noemt 37% van de jongeren het Engels een verrijking voor het Nederlands, terwijl driekwart van de 55-plussers die invloed juist schadelijk vindt voor de taal.

TWARRES - WÊR BISTO?

Origineel

doe't ik dy seach lang ferlyn
wat docht it dochts sear, as ik d'r wer oan tink
ik sjoch dy
ik hear dy
ik fiel dy, eltse kear opnij

hjr bin ik, wer bisto
it is al lang lyn

do bist net oars dan leaf
want do dochst gewoan neat ferkeard
ik hold fan dy, so asto bist
datst dat dan wol efkes witst

hjr bin ik, wer bisto,
it is al lang lyn 2x

do bist net oars dan leaf
want do dochst gewoan neat ferkeard
ik hâld fan dy, so asto bist
datst dat dan wol efkes witst

ik sjoch dy,
ik hear dy,
ik fiel dy
eltse kear opnij

Vertaling

dat ik jou zag, is al lang geleden
wat doet het toch pijn als ik er weer aan denk
ik zie jou
ik hoor jou
ik voel jou, elke keer opnieuw

hier ben ik, maar waar ben jij
het is al zo lang geleden

jij bent niet anders dan lief
want jij doet gewoon niets verkeerd,
ik hou van jou, zoals je bent
dat je dat dan wel eventjes weet

hier ben ik, maar waar ben jij
het is al zo lang geleden

jij bent niet anders dan lief
want jij doet gewoon niets verkeerd,
ik hou van jou, zoals je bent
dat je dat dan wel eventjes weet

ik zie jou,
ik hoor jou,
ik voel jou,
elke keer opnieuw

De eenheid van de verenigde provincies zorgde voor een steeds grotere invloed van het Hollands. In het spreken bleef het Fries in gebruik maar als er geschreven moest worden, was dat in het Hollands, later: Nederlands. In de negentiende en twintigste eeuw komen de Friezen echter sterk op voor hun eigen taal. Vandaar dat tegenwoordig het Fries een veel belangrijker rol speelt dan anderhalve eeuw geleden.

Vergelijk voor de overeenkomsten met het Engels de volgende woorden (let op de uitspraak):

Nederlands	Fries	Engels
zak	sek	sack
slapen	sliepe	to. sleep
daad	died	deed
schaap	skiep	sheep
groen	grien	green
zoeken	sykje	to seek
dun	tin	thin
vlees	flesk	flesh
gans	goes	goose
kaas	tsiis	cheese
kerk	tsjerke	church
dag	dei	day
weg	wei	way
hagel	heil	hail
gister	juster	yester(day)
garen	jern	yarn

Wilhelmus Veel meer dan de eerste twee zinnen kunnen de meeste Nederlanders niet meezingen met het Wilhelmus. Nog geen vijftien procent weet na enig nadenken een enigszins correcte versie van het eerste en het zesde couplet te produceren. Eigenlijk niet zo vreemd, want het Wilhelmus is pas sinds 1932 officieel ons volkslied. Tot die tijd fungeerde *Wien Neêrlandsch bloed in de aders vloeit, van vreemde smetten vrij* als zodanig. Met deze schepping van de rijmelaar Tollens en de componist Johann Wilhelm Wilms, een Amsterdammer van Duitse origine, werd onbekommerd de spot gedreven: *Wie Nêerlands bloed in 't potje doet/die zet het op het vuur/en zorgt dat het niet overkookt/want Neêrlands bloed is duur*. Het was koningin Wilhelmina die ervoor zorgde dat het Wilhelmus tot volkslied werd verheven. Zij vond dat het Wilhelmus veel beter beantwoordde aan het gevoel voor Nederlands roemrijk verleden onder Oranje. Het Wilhelmus is gebaseerd op een oud Frans soldatenlied, dat omstreeks 1570 door de geuzen van een Nederlandse tekst werd voorzien. Het is geen snorkerige tekst waarin de grootsheid van volk en vaderland wordt bezongen, maar een gebed waarin de Vader des Vaderlands zijn vroomheid en trouw belijdt. God, 'de hoogste Majesteit', heeft hem geboden in opstand te komen tegen een onrechtvaardig soeverein. Opstand kan dus rechtvaardig zijn, een typisch Nederlandse boodschap. Hiermee heeft Nederland het volkslied gekregen dat het verdient. De vorst legt verantwoording af, aan God, maar ook aan het volk. Het Wilhelmus is eigenlijk een geloofsbelijdenis van de overheid, die zich geroepen weet God te belijden en op te komen voor het recht van armen en verdrukten. *Lijdt u, mijn onderzaten die oprecht zijt van aard/God zal u niet verlaten, al zijt gij nu bezwaard/Die vroom begeert te leven, bidt God nacht ende dag/dat Hij mij kracht wil geven, dat ik u helpen mag*. Dat is het derde van de vijftien coupletten. Zo'n prachtig, ontroerend en democratisch volkslied heeft niemand.

Het Wilhelmus is een **Acrostychon**.

De eerste letters van de 15 coupletten van het Wilhelmus vormen samen het woord:.

WILLEM VAN NASSOV

[Download oude tekst](#)

[Download nieuwe tekst](#)

De oude Versie:

De nieuwe Versie:

Een Nieu Christelick Liedt

Een nieuw christelijk lied

Wilhelmus van Nassouwe
Ben ick van Duytschen bloet,
Den Vaderlant getrouwe
Blyf ick tot in den doot:
Een Prince van Oraengien
Ben ick vrij onverveert,
Den Coninck van Hispaengien
Heb ick altijd gheeert.

Wilhelmus van Nassouwe
ben ik, van Duitsen bloed,
den vaderland getrouwe
blijf ik tot in den dood.
Een Prinse van Oranje
ben ik, vrij onverveerd,
den Koning van Hispanje
heb ik altijd geëerd.

WERKWOORDEN KAREL V

1. In de eerste helft van de zestiende eeuw _____ (bestaan) de Nederlanden uit verschillende gebieden met eigen wetten en regels.
2. Maar één ding _____ (delen) zij met elkaar: de Habsburgse landsheer Karel V.
3. De vader van Karel, hertog Filips de Schone, _____ (zijn) een Bourgondiër en de hertogen van Bourgondië waren in de late Middeleeuwen de heersers van het gebied dat wij nu Nederland noemen.
4. Zijn moeder was de erfgename van de Spaanse koningskronen Aragon en Castilië. Filips _____ (sterven) toen Karel nog jong was, en zo moest Karel al vroeg regeren.
5. In 1515 _____ (worden) hij op zijn vijftiende jaar heer der Nederlanden, een jaar later ook koning van Spanje en de bezittingen van dat land in de Nieuwe Wereld, en in 1519 volgde zijn verkiezing tot keizer van het Duitse Rijk.
6. Het was voor het eerst sinds Karel de Grote dat iemand in Europa weer over zo'n groot rijk _____ (regeren)
7. Heerser zijn over een rijk waar de zoon nooit onderging _____ (creëren) veel problemen.
8. De Duitse vorsten waren lastig, de Turken vielen aan en de Franse koning _____ (werken) ook niet echt mee.
9. Karel _____ (voeren) veel oorlogen en die _____ (kosten) veel geld.
10. Daarom _____ (moeten) de Nederlanden veel belasting betalen
11. Hij _____ (proberen) ook het bestuur in de Nederlanden te centraliseren.
12. De spanning _____ (vergroten) ook doordat iedereen katholiek moest zijn, terwijl veel mensen juist protestants _____ (willen) worden.
13. Op 55-jarige leeftijd _____ (stoppen) Karel met regeren en zijn zoon Filips werd de heerser over de Nederlanden.
14. Filips _____ (zetten) het beleid van zijn vader voort en dit _____ (leiden) tot verzet en revolutie in de Nederlanden.

WOORDVOLGORDE MICHIEL DE RUYTER

Zet de volgende zinnen in de juiste woordvolgorde:

1. Bijna iedere Nederlander Michiel de Ruyter (1607-1676) kent. Hij op de zevende plaats eindigde bij de verkiezing van de Grootste Nederlander, in november 2004.
2. Maar wie precies nog weet waarom hij zo beroemd is? Als zeeman hij beschikte naast moed en vechtlust over veel tactisch inzicht en beleid.
3. Michiel de Ruyter werd in Vlissingen geboren. Hij was de zoon van een bierdrager.
4. De naam "De Ruyter" hij zou pas in 1633 aannemen;
5. Hij wegens slecht gedrag werd weggestuurd van school. De Ruyter kon echter redelijk lezen en schrijven
6. Daarna hij werkte bij een lijnbaan, waar hij moest aan een groot wiel touwen draaien.
7. Op 11-jarige leeftijd, op 3 augustus 1618 hij ging als bootsmansjongen voor het eerst naar zee.
8. Hij op een latere reis werd door de Spanjaarden gevangengenomen, ontsnapte en met een paar kameraden terug liep naar Nederland. Al op 15-jarige leeftijd hij had zich opgewerkt tot schipper.
9. In 1622 hij kwam onder de hoede van een broer van zijn moeder, die "ruiter" was in het leger van Prins Maurits,
10. Om deze oom, die graag hij mocht - te eren, hij later nam de naam "De Ruyter" aan (de schrijfwijze stond niet vast, evenmin als het voorvoegsel "de").
11. Veel mensen kennen het beroemde verhaal dat hij afsloeg een aanval van de Duinkerker kapers door het dek van zijn schip met boter in te smeren.
12. Op 16 maart 1631 hij trouwde met de boerendochter Maayke Velders. Zijn vrouw echter al op 30 december stierf in het kraambed en zijn eerste kind, Aaltje, drie weken later.
13. Hij daarna trouwde nog tweemaal.
14. Een van zijn belangrijkste wapenfeiten de Vierdaagse Zeeslag voor de Engelse kust (11 t/m 14 juni 1666) was.
15. De Engelsen volgens Nederlandse tellingen verloren 17 schepen en telden circa 5000 slachtoffers. Maar ook onder de Nederlandse zeelieden waren 2000 doden en gewonden te betreuren.
16. Daarna nog vele zeeslagen volgen die de Ruyter leidt: De tocht naar Chatham (1667), de slag bij Kijkduin (1673) en de slag bij de Etna (1676) die hem zijn beide benen kost.

VOEGWOORDEN CHRISTIAAN HUYGENS

Vul op de open plaatsen de juiste voegwoorden in.

1. _____ (Omdat/ Hoewel) weinig mensen Christiaan Huygens kennen, was hij een van de grootste wetenschappers van de zeventiende eeuw.
2. Zijn vader Constantijn Huygens was secretaris van de Stadhouder van de Republiek, _____ daardoor/ waardoor) Christiaan een goede opvoeding kreeg en in aanraking kwam met hooggeplaatste personen.
3. Zijn moeder was Suzanne van Baerle, _____ (want/ maar) zij stierf helaas toen Christiaan nog een kind was.
4. _____ (Nadat/ Voordat) hij twee jaar wiskunde en rechten had gestudeerd in Leiden, ging hij verder studeren in Breda.
5. _____ (Terwijl/ Doordat) zijn vader contact had met beroemde wetenschappers, leerde Christiaan Descartes kennen, die veel invloed heeft gehad op zijn manier van denken.
6. Christiaan ontdekte dat licht uit golven bestaat, _____ (dus/ hoewel) Newton altijd had beweerd dat licht uit deeltjes bestaat.
7. _____ (Toen/ Als) hij de maan Titan had ontdekt bij de planeet Saturnus, werd hij wereldberoemd.
8. _____ (Als/ Tenzij) je iets over Christiaan Huygens wilt lezen, kun je het boek 'Titan kan niet slapen' nemen.
9. In Nederland kon iedereen zeggen en schrijven wat hij wilde, _____ (mits/ tenzij) het maar niet godslasterlijk was.
10. Het maatschappelijk klimaat was in De Nederlanden redelijk tolerant, _____ (terwijl/ maar) in het jaar 1600 in Italië de natuurwetenschapper Bruno nog verbrand is.
11. Er heerste ook een grotere vrijheid van drukpers, _____ (waardoor/ dus) buitenlandse wetenschappers lieten vaak hun geschriften hier drukken.
12. Iemand die een brief wilde schrijven aan Christiaan Huygens hoefde op de envelop alleen: *Dr C. Huygens, Europa* te zetten en de brief kwam aan _____ (omdat/ want) iedereen kende Christiaan Huygens.

geuzen De 'geuzen' hebben altijd symbool gestaan voor Hollands vrijheidszin. De watergeuzen – er waren ook landgeuzen, maar die timmerden minder aan de weg – speelden een belangrijke rol in het begin van de Opstand tegen de Spanjaarden. Er waren door Oranje 'erkende' kapers bij, maar ook berooide edelen en regelrecht gespuis. Ze deelden een extreem anti-papisme, dat tot uiting kwam in wreedheden als het ophangen van negentien monniken uit Gorkum in 1572. Latere generaties maakten aan die misstappen weinig woorden meer vuil en cultiveerden een beeld van 'ruwe bolsters, blanke pit'. In de Tweede Wereldoorlog werden verzetsgedichten uitgegeven als *Geuzenliedboek* en een van de eerste verzetsgroepen, in Rotterdam en omstreken, noemde zich De Geuzen. Tegenwoordig wordt namens de Stichting Geuzenverzet 1940-1945 en Amnesty International jaarlijks een Geuzenpenning uitgereikt aan mensen en instellingen die zich verzetten tegen schending van de mensenrechten. De Martelaren van Gorkum draaien zich om in hun graf.

Nederland gedurende de wereldoorlogen

Eerste wereldoorlog (1914-1918): neutraal

Tweede wereldoorlog (1940-1945). Duitsland valt Nederland binnen in mei 1940. Bombardement van Rotterdam.

NSB – Nationaal Socialistische Beweging, zijn FOUT

Het Verzet

De Jodenvervolging. Onderduiken.

Belangrijke feiten

Wie was de aanstichter van de Tweede Wereldoorlog?	Hitler, zijn partij kwam na de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) in de republiek Weimar (Duitsland) aan de macht. Hij sloot een verdrag met Italië en Oostenrijk en viel op 1 september 1939 Polen binnen.
Welke bondgenoten had Duitsland?	Italië, Oostenrijk en Spanje in Europa. In Zuidoost-Azië vocht Japan aan de kant van de Duitsers. Japan bezette Nederlands-Indië (het huidige Indonesië).
Wie waren de geallieerden?	Frankrijk, Engeland, Rusland, de Verenigde Staten en Canada.
Bij welke partij hoorde Nederland?	Nederland was samen met België, Zwitserland en Scandinavië neutraal, maar werd door Duitsland aangevallen. Nederland stond aan de kant van de geallieerden.
Wat wilde Hitler bereiken?	Eén Groot-Duits Rijk in Europa met een zuiver Duitse bevolking: het 'Dritte Reich'. Hij probeerde daarom systematisch de Europese joden uit te roeien en alle niet-arische elementen uit de bevolking te verwijderen.
Wat wordt bedoeld met arisch?	Zo werd het zuiver Duitse ras genoemd. Uiterlijke kenmerken daarvan waren blond haar en blauwe ogen.
Wat wordt bedoeld met jodenvervolging?	De nazi's wilden de hele joodse bevolking in Europa vernietigen. Joden moesten daarom een gele ster op hun kleding dragen (davidster), zodat ze herkenbaar waren voor de nazi's. De vernietiging van het joodse volk wordt ook wel de Endlösung of de Holocaust genoemd.
Hoe heette de politieke beweging van Hitler?	Het nationaal-socialisme was een fascistische stroming die in de jaren dertig in Duitsland opkwam. Aanhangers noemde men nazi's. De partij heette de NSDAP en had de swastika (hakenkruis) als embleem. In Nederland was er de NSB (Nationaal-socialistische Beweging).

Wat gebeurde er in een concentratiekamp?	De mensen die waren gevangengenomen door de Duitsers werden in een concentratiekamp allereerst tewerkgesteld. Gezinnen werden vaak gescheiden. De mannen werden ondergebracht in aparte barakken en moesten zwaar werk doen. Veel mensen stierven van uitputting en ondervoeding. Miljoenen joden, zigeuners en andere mensen die niet aan het arische ideaal van de Duitsers voldeden, werden in de concentratiekampen systematisch vermoord, veelal door vergassing.
Hoe lang duurde de oorlog in Nederland?	De oorlog begon op 10 mei 1940 en eindigde op 4 mei 1945.
Hoe lang heeft Nederland gevochten tegen de nazi's?	Nederland heeft vijf dagen standgehouden en moest zich toen overgeven. Vanaf dat moment werd Nederland door de Duitsers bezet.
Wie was de Nederlandse koningin tijdens de oorlog en waar verbleef zij tijdens de bezetting?	Koningin Wilhelmina verbleef in Londen.
Wat gebeurde er in kamp Westerbork?	Dit Nederlandse kamp in Drenthe werd door de Duitsers gebruikt als doorvoerkamp. Nederlandse joden werden van hieruit naar concentratiekampen vervoerd en ter dood gebracht.
Wie was Anne Frank?	Anne Frank was een joods meisje dat haar oorlogservaringen in een dagboek heeft beschreven. Ze zat met haar ouders en zusje
	ondergedoken in een achterhuis aan de Prinsengracht in Amsterdam. Aan het einde van de oorlog werd ze verraden. Anne en haar zus en moeder zijn omgebracht in het Duitse concentratiekamp Bergen-Belsen. Haar vader, Otto Frank, overleefde de oorlog.
Wat deed het Nederlandse verzet?	Het verzet probeerde op allerlei manieren de Duitse bezetting te saboteren. Door geheime communicatie via radiozenders gaf men elkaar informatie door. Veel verzetsstrijders probeerden naar Engeland te komen. Daarvandaan werden sabotageoperaties naar Nederland gepland en uitgevoerd. Ook de verboden radiozender Radio Oranje zondde programma's uit vanuit Engeland. Veel verzetsstrijders hebben met gevaar voor eigen leven anderen uit de handen van de Duitsers gered. Hannie Schaft was een belangrijke verzetsstrijdster. Ook de rooms-katholieke kerk speelde vooral in Limburg een belangrijke rol bij de activiteiten van het verzet.
Wat waren collaborateurs?	Collaborateurs waren Nederlanders die de Duitsers hielpen om zo hun eigen situatie te verbeteren. Ze verraadden bijvoorbeeld waar joden waren ondergedoken.
Waar werd in Nederland vooral gevochten?	Nederland bood aan het begin van de oorlog vijf dagen weerstand aan de Duitsers. Mede door het bombardement op Rotterdam gaf Nederland zich over en werd ons land door de Duitsers bezet. Aan het einde van de oorlog trokken de geallieerden vanuit het zuiden ons land binnen langs de lijn Eindhoven, Venlo, Nijmegen. Harde strijd werd geleverd op de Grebbeberg en bij De Slag om Arnhem (operatie Market Garden).
Waar op de wereld werd er tijdens de Tweede Wereldoorlog gevochten?	West-Europa (Frankrijk, België, Nederland) Oost-Europa (Polen, Rusland) Balkan (voormalig Joegoslavië) Noord-Afrika (Libië, Tunesië, Algerije) Zuidoost-Azië (Japan, Nederlands-Indië, Thailand)
Wat gebeurde er tijdens D-day en waar staat deze naam voor?	Met D-day wordt bedoeld Decision-day: de dag waarop volgens de geallieerden de beslissing over het einde van de Tweede Wereldoorlog moest vallen. Op deze dag vielen de geallieerde troepen aan op de kust van Normandië en zetten zo een groot offensief in tegen de Duitse bezetting van Frankrijk, Nederland en België.
Waar werd de capitulatie door Duitsland ondertekend?	In hotel 'De Wereld' in Wageningen ondertekende Duitsland de capitulatie op 4 mei 1945. Op 7 mei werd de definitieve capitulatie ondertekend in het hoofdkwartier van de geallieerden in Reims (Frankrijk).

Hoe kwam er een einde aan de Tweede Wereldoorlog?	Door het gooien van de eerste kernbom op de Japanse steden Hiroshima en Nagasaki (op 6 en 9 augustus 1945) capituleerde ook Japan (op 2 september 1945) en was het einde van de Tweede Wereldoorlog een feit.
Wat gebeurde er na de oorlog met Hitler en de andere nazi's?	Hitler en veel andere nazi's pleegden zelfmoord, voordat ze werden gevangengenomen door de geallieerden. Hitler deed dat op 4 april 1945. Anderen werden veroordeeld voor oorlogsmisdaden tijdens de Neurenbergse processen (in de Duitse plaats Neurenberg).
Hoeveel joden zijn er tijdens de Tweede Wereldoorlog omgekomen?	Er waren zes miljoen joodse slachtoffers.
Hoeveel burgerslachtoffers zijn er tijdens de Tweede Wereldoorlog gevallen?	Tussen de twintig en dertig miljoen burgerslachtoffers.
Hoeveel militaire slachtoffers zijn er gevallen?	Ongeveer 17 miljoen militaire slachtoffers.
Waar in Nederland staat het Nationaal Monument?	Het Nationaal Monument op de Dam staat op de Dam in Amsterdam. Hier worden elk jaar op 4 mei de gevallen van de Tweede Wereldoorlog en alle andere Nederlandse slachtoffers van oorlogsgeweld sinds de Tweede Wereldoorlog herdacht.

Bron: website leerkracht.nl

Februaristaking

Op 25 februari 1941 begon onder aanvoering van de CPN in Amsterdam het verzet tegen de Duitse bezetting van Nederland. Indirecte aanleiding tot de staking was de bezetting door de Duitsers en de ongemakken die dat met zich meebracht. Ook groeide de weerzin tegen de maatregelen van de Duitsers die met name tegen de Joden gericht waren.

De directe aanleiding waren razzia's in de Joodse wijk nadat op 19 februari 1941 de Duitsers IJssalon Koco in de Van Woustraat hadden opgerold omdat twee uit Duitsland gevluchte Joden die deze winkel runden onderdak hadden gegeven aan leden van een knokploeg. De broers overleefden het niet.

bevrijding 'Alles zoop en naaide' op 5 mei 1945, de dag dat de moffen in Nederland capituleerden. Die dichtregel van Remco Campert veroorzaakte in 1962 een nationale rel toen hij op de tv werd voorgelezen. Op bevrijdingsdag hoorde men immers niet te zuipen en te naaien, maar naar de kerk te gaan om God te bedanken. Tegenwoordig is bevrijdingsdag hoofdzakelijk een dag om te werken. De overheid herinnert ons met tv-spotjes van Postbus 51 aan de grote betekenis van de bevrijding. Geen andere dag staat zo duidelijk in het teken van onze diepste nationale waarden: vrijheid en tolerantie. Maar slechts éénmaal per vijf jaar krijgen Nederlandse werknemers op 5 mei vrij, even vaak dus als in de jaren '40-'45.

Het verschil en de overeenkomst

Chaja Polak
1941-
NIVEAU 2
Uit: *Zomaar een vrijdagmiddag*,
1989; Amber, Amsterdam

Ik heb een tweeling gekend, een man en een vrouw van in de vijftig. In niets leken zij op elkaar, zij waren geheel verschillend.

Hij was zachtvaardig, verlegen. Een kleine, iets gebogen man met een baardje, gekleed in een rommelig zittend pak. Hij sprak onduidelijk, je moest moeite doen hem te verstaan.

5 Meestal trok hij zich terug in zijn bescheiden werkkamer, de wanden vol boeken, het bureau vol boeken. Maar de synagoge was zijn grote liefde, hij was heel vroom. Zijn eeuwig reddende vrouw, met een gezicht van een oud vogeltje, zuchtte weleens teatraal: "jij met je synagoge!"

10 Zijn kleine, stevige zuster daarentegen, liep uit de pas. Op haar werktafel stonden series foto's: van haar huwelijken, haar minnaars, haar kinderen. Zij had veel gevoel voor humor, zij relativerde graag. Met haar oudste zoon besprak zij haar nieuwste denkbeelden, zijn mening was voor haar van groot belang. (Met haar jongste zoon ging het niet zo goed, te zijner tijd zal ik daar nog over vertellen.)

Eén ding hadden de broer en zuster gemeen. Beiden herinneren zich niets meer van hun jeugd van voor hun tiende verjaardag. Op die dag moesten zij onderduiken, met z'n tweeën. Zeer waarschijnlijk hebben hun ouders hen zolang mogelijk nagekeken, voor het raam van het ouderlijk huis, toen zij op de autoped naar het plein-

1	tweeling: zn. [twee + -ling] = twee gelijk geboren broers of zusters	9	weleens: bw. [wel + eens] = soms	20	onderduiken: ww. [onder + duiken] = zich verbergen
3	zachtvaardig: bn. [zocht + aard + -ig]	12	stevig: bn. = als op het toneel	21	nagekeken: vd. van nakijken
4	rommelig: bn. [rommel + -ig] = niet netjes	13	minnaar: zn. [minnen + -aar]	22	ouderlijk: bn. → ouder
6	zich terugtrekken: ww. [terug + trekken]	14	humor: zn.		autoped: zn.
	bescheiden: bn. = klein				opwachten: ww. = wachten op
7	synagoge: zn.	15	denkbeeld: zn. [denken + beeld] = idee		
8	vroom: bn.	18	gemeen: bn. = gemeenschap-pelijk		
	eeuwig: bw. [eeuw + -ig] = al-tijd	19	verjaardag: zn. [ver- + jaar + daag] = daer waaroh iemand in-		

tje reden aan het einde van de straat, waar oom Henk hen op-wachte.

25 Zij hadden hun ster niet op. En wellicht hebben ze, zoveel ze konden, omgekeken en gezwaaid.

Beiden weten nog precies het moment waarop zij, met oom Henk, het huis van hun onderduikfamilie binnenstapten, het zwijgen van de nieuwe ouders, broers en zusters naast elkaar in de lage gang. De zware geur van boenwas, het tikken van de grote staande klok in de stiltte van het verloren licht.

Een kwartier daarvoor hadden zij afscheid genomen van hun ouders. Nu zul je zeggen, een kwartier is niet zo lang.

35 Maar hun vader en moeder kunnen zij zich niet herinneren. Hun stemmen niet, hun handen niet, hun gezichten niet. Niet het afscheid, niets.

Dát was de overeenkomst tussen hen.

25 ster: zn.

26 omkijken: ww. [om + kijken] zwaaien: ww. = de hand bewegen als groet

28 onderduikfamilie: zn. [onder-duiken + familie] = familie bij wie iemand zich verbergt

30 boenwas: zn. [boenen + was] tikken: zn. = het geluid van een klok

34 kwartier: zn. = 15 minuten

DE WEEK KORT

DODEN BOSNIË. Bosnië heeft zij doden geteld; het zijn er 97.207. Dat meldde na een studie van vijf jaar het in Sarajevo gevestigde Centrum voor Onderzoek en Documentatie (IDC). Jarenlang heeft over de Bosnische oorlog (1992-1995) een geschat do-dental van 'meer dan 200.000' de ronde gedaan. De afgelopen jaren is dat teruggebracht naar 100.000 tot 120.000. Het IDC stelde dat het definitieve dodencijfer nog zal stijgen, omdat het onderzoek nog voortgaat maar het sloot uit dat het aantal nog met meer dan tienduizend stijgt. Het cijfer 97.207 betreft bewezen sterfgevallen en vermisten; er worden in Bosnië nog regelmatig massagraven gevonden.

Van de doden was 65 procent moslim, 25 procent Serviër en acht procent Kroaat. 40.000 van de doden waren burgers - 83 procent van hen waren moslim (33.000), tien procent (4000 Serviër en bijna 5,5 procent (2163) Kroaat.

Bij de militairen en leden van militie die omkwamen maakten moslims met 53,8 procent de meerderheid uit 36 procent van de gesneuvelde soldaten en militieleden was Serviër en 9,1 procent Kroaat. Het eerste oorlogsjaar, 1992, was het bloedigste van de oorlog. Het was het jaar met de omvangrijkste 'etnische zuiveringen': 45.000 doden vielen in dat eerste jaar.

verzuiling Tot de jaren zestig kende Nederland, al werd het nooit zo genoemd, een milde vorm van 'apartheid' tussen levensbeschouwelijke groeperingen. Een groot deel van het sociale leven speelde zich af binnen de eigen 'zuil': op allerlei gebieden bestonden organisaties waarin men onder gelijkgestemden was. Tegenwoordig wordt het verzuilingsmodel vaak afgeschilderd als een benepen en strak keurslijf, maar het was óók een success story uit een oogpunt van conflictbeheersing. De kracht van de verzuiling lag in een bijzondere combinatie van overleg en conformisme. Door redelijk onderhandelen aan de top en inschikkelijkheid bij de 'achterban' konden alle groepen aan hun trekken komen, zodat de overheid zich op de achtergrond kon houden. De verzuilingstraditie bood katholieken, protestanten, socialisten en liberalen – later ook moslims en hindoes – een beproefd recept om met elkaars afwijkende gedrag te leven: uit de verte. Verzuiling was geen exclusief Nederlands verschijnsel. Ook in België, Frankrijk, Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland sloten religieuze groeperingen zich aaneen tot eigen organisaties. Wel was de Nederlandse variant uitzonderlijk complex en omvattend. Ook ontbrak in ons land een sterke staat die tegenwicht tegen de verzuiling kon bieden, waardoor levensbeschouwelijke groeperingen zich ongestoord meester konden maken van het 'maatschappelijk middenveld'. Een derde verschil is dat de aftakeling van de zuilen – die na een lang uitstel eindelijk op gang kwam in de jaren zestig – bij ons heel snel verliep. De historicus Von der Dunk verklaart daaruit de diepgewortelde 'angst voor conflicten' die zich in Nederland heeft ontwikkeld. Nadat de verzuiling op ideologisch gebied de hele eeuw voor 'klare en bekende fronten' had gezorgd, bracht de ontzuiling bij Nederlanders 'een toestand van innerlijke onzekerheid' teweeg. Daarom zien zij zich gedwongen 'met het oog op hun carrière hun kruit droog te houden', en putten zij zich uit in een 'bloedeloos pacificatiejargon dat zo precieus is als een andragogische doctoraalscriptie en zo doorzichtig als vanillepudding'.

De samenleving kende vier hoofdzuilen: de katholieke, de protestants-christelijke, de socialistische en de neutrale of liberale. Als kleinere, deels afzonderlijke zuilen, zijn nog te onderscheiden: de communistische, de vrijzinnig-protestantse en de orthodox-protestantse. Tussen de zuilen bestonden strikte scheidingen, maar op veel gebieden - en zeker op politiek terrein - was er sprake van samenwerking en overleg.

(site: Parlement & Politiek)

Nederland, van oudsher een christelijk land, is tegenwoordig een van de meest ontkerkelijkt landen in Europa. Met 48,7 procent heeft bijna de helft van de bevolking officieel geen religie.

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid maakte in het in december 2006 verschenen rapport *Geloven in het publieke domein*^[3] een overzicht van de ledentallen van de verschillende godsdiensten en de geloofsgenootschappen daarbinnen.

De godsdiensten en hun aanhang in Nederland zijn volgens dit rapport (cijfers per 31 december 2005):

- Christendom (7.132.000 leden, 43,7 procent)
 - De rooms-katholieke Kerk (4.406.000 leden, 27,0 procent)
 - Protestantisme (2.570.000 leden, 15,7 procent)
 - De protestantse Kerk in Nederland (1.944.000 leden, 11,9 procent)
 - Orthodox gereformeerde kerken (238.000 leden, 1,5 procent)
 - Bevindelijk gereformeerde kerken (221.000 leden, 1,4 procent)
 - Evangelische en pinksterkerken (148.000 leden, 0,9 procent)
 - Vrijzinnige kerken (19.000 leden, 0,1 procent)
 - Overige kerkgenootschappen (156.000 leden, 1,0 procent)
- Het hindoeïsme (ongeveer 157.500 leden (100.000–215.000), ongeveer 1,0 procent)
- Het boeddhisme (170.000 leden, 1,0 procent)
- Het jodendom (43.000 leden, 0,3 procent).

EO heeft
moeite met
'Godverdomse
dagen'

Door een onzer redacteuren

De EO heeft het lastig met de titel van het recentelijk met de Libris Literatuurprijs bekroonde boek van Dimitri Verhulst.

De presentatoren nemen de woorden *Godverdomse dagen op een godverdomse bol* liever niet in de mond, zo meldt *Broadcast Magazine*. Een woordvoerder van de EO zegt dat de presentatoren op een redactievergadering hebben laten weten dat ze het 'niet prettig' vinden om de titel van het boek uit te spreken.

„Ik denk dat onze radio- en televisiepresentatoren allerlei creatieve dingen zullen bedenken, om op die manier te vermijden dat ze de titel van het boek onomwonden moeten uitspreken voor microfoon en camera.

We zijn ons ervan bewust dat zo'n titel gevoelig ligt bij onze achterban. Niettemin zullen we zo ontspannen en correct mogelijk met dit probleem omgaan. Het boek helemaal niet noemen is natuurlijk onmogelijk.”

Enige maanden geleden bleek ook al dat sommige Nederlandse streng protestantse boekhandelaren het benauwd hebben met de vloek in de titel en werd het boek geweerd of onder de toonbank verkocht.

Reformatorische
school hoeft leerling
niet toe te laten

Het Hoornbeeck College, een reformatorische middelbare school voor beroepsonderwijs in Amersfoort, heeft terecht een 16-jarige leerling uit Veenendaal niet toegelaten. Dat heeft de voorzieningenrechter in Utrecht geoordeeld in een kort geding van de ouders van de jongen tegen de school. Volgens de ouders was de weigering gebaseerd op het feit dat zij over televisie en een open internetverbinding beschikken. Ze vonden dat er sprake was van ongelijke behandeling, aangezien ook andere ouders tv en open internet hebben. Op dit punt was de rechter het met hen eens. Maar voor de weigering had de school ook als argument aangevoerd de afwijkende visie van de ouders op medezeggenschap, het gebruik van bepaalde bijbelvertalingen en het feit dat het zusje van de leerling wel eens een lange broek draagt. Aangezien deze zaken volgens de school raken aan de kern van haar identiteit, kon zij „in redelijkheid” beslissen de jongen te weigeren, aldus de rechter.

99/8018

Bedrijfsleven begint de
ramadan te ontdekken

Door HANINA AJARAI

Het Nederlandse bedrijfsleven heeft dit jaar de islamitische vastenmaand ontdekt. De ramadan, de jaarlijkse islamitische vastenperiode, is het afgelopen weekeinde begonnen. Traditioneel is het een periode van spiritualiteit, gebeden en daarna het gezamenlijk verbreken van het vasten. Maar, zo wordt steeds vaker gesignaleerd in islamitische landen, ook van overdadig consumeren.

Kledingwinkels, televisiestations en voedingsmiddelenconcerns spelen handig in op de ramadan. Kijk naar Arabische landen waar nieuwe ramadanseries op televisie komen (die dankzij de satelliet overal ter wereld bekeken worden). Tussen de programma's door, maar ook op billboards in de grote steden, prijzen bedrijven hun ramadanacties aan. De ramadan commercialiseert.

In Nederland staat dat nog allemaal in de kinderschoenen. Maar er zijn al wel degelijk bedrijven die op de vastenperiode inspelen. Zoals C&A. Al bijna tien jaar zorgt de winkelketen voor een iets uitgebreidere feestcollectie tegen het eind van de ramadan. En dus ook dit jaar weer. „Wij zagen dat er in die periode vraag was naar formele feestkleding voor het Suikerfeest. Daar zagen wij een markt in”, legt een woordvoerder uit. Het Suikerfeest, de feestelijke afsluiting van de vastenperiode, is voor veel islamitische gezinnen een gelegenheid om de kinderen in het nieuw

te steken. De jongenscollectie wordt bijvoorbeeld uitgebreid met glanzende overhemden en nette, zwarte broeken.

Het is geen landelijke actie, zegt de woordvoerder, C&A past de collectie alleen aan in de filialen waar de keten een hoog percentage allochtonen tot klant mag rekenen. „Dat komt neer op bijna de helft van de filialen.” Een soortgelijke actie wordt in januari herhaald rondom de communie.

Postbedrijf TNT Post wil ook wel iets met de ramadan. Het bedrijf is zich aan het beraden op een speciale ramadanservice. Bijvoorbeeld voor kaarten. Nu zijn er alleen thema's als 'beterschap', 'huwelijk' en 'geboorte'. Een woordvoerder vertelt dat TNT het assortiment mogelijk gaat uitbreiden met ramadanproducten. „Zo zouden we onze cadeauwinkel kunnen inzetten rondom dit islamitische feest. Mensen kunnen dan bijvoorbeeld tijdens het Suikerfeest elkaar feliciteren door een doos met chocolade te versturen.”

René Romer, marketingspecialist bij TransCity, een bureau gericht op etnomarketing, zegt dat er nog maar weinig bedrijven inspelen op de allochtone markt in het algemeen en de islamitische in het bijzonder. „Te veel bedrijven missen kansen, omdat ze hun boodschap niet willen differentiëren.” Een simpele advertentie in de krant waarmee een bedrijf moslims een gezegende ramadan wenst, zou al wonderen doen, volgens hem.

ONTOELAATBAAR. Ontoelaatbaar en in strijd met de Wet gelijke behandeling. Aldus minister Eberhard van der Laan (Wonen, Werken en Integratie, PvdA) in antwoord op vragen in de Tweede Kamer over het Rotterdamse theater Zuidplein. De directie aldaar reserveerde vorige maand vijftig van de in totaal 590 stoelen voor vrouwen die op basis van hun islamitische geloofsovertuiging niet naast een man willen zitten. Het gesubsidieerde volkstheater hoopte met het voorkeursbeleid met name Marokkaans-Nederlandse vrouwen, die doorgaans nooit naar een voorstelling gaan, te verleiden tot een bezoek. Het betrof een optreden van de Marokkaanse stand-up comedian Salaheddine. Het gereserveerde vak op de eerste rijen bleef tijdens de bewuste voorstelling overigens nagenoeg leeg. In tegenstelling tot Van der Laan keurt het Rotterdamse stadsbestuur het aanbieden van gescheiden zitplaatsen goed. Theater Zuidplein trekt op jaarbasis circa 70.000 bezoekers.

X

20-04-09

11-1-11

Behalve de groepen allochtonen uit het eigen koninkrijk kwamen vanaf de jaren zestig ook andere groepen migranten naar Nederland. Gebrek aan arbeidskrachten dreef Nederland ertoe om actief in Turkije en Marokko werknemers te werven. Ze zouden maar tijdelijk blijven, was de bedoeling, van beide kanten overigens. Integratie werd als niet noodzakelijk beschouwd. Maar uiteindelijk bleek dat tien jaar later de Turkse en Marokkaanse mannen hun gezinnen toch naar Nederland haalden met de bedoeling om hier een vast bestaan op te bouwen. Tegenwoordig wonen er rond de 300.000 Marokkanen in Nederland, meestal van Berberse afkomst. De Turken zijn met rond 400.000 de grootste nationale minderheid in Nederland.

29-08-05

POLITIE. De uitgaven voor de politie zijn van 2005 tot en met 2009 met 12 procent gestegen, maar het aantal opgeloste misdrijven daalde met 5 procent. Dit heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gemeld. De Raad van Korpschefs noemt de CBS-publicatie „broddelwerk”. Volgens de raad doen de cijfers geen recht aan de inspanningen van de politie. Het aantal aangiften daalde met 25 procent. Volgens het CBS besteedde de politie in 2009 2,4 miljard euro aan opsporing van misdrijven en overtredingen. In 2005 was dit bedrag iets minder dan 2 miljard euro. Het aantal misdrijven – de zwaarste categorie delicten – dat de politie oploste, lag in 2009 op 264.000. Dat zijn er 13.000 minder dan het aantal dat vijf jaar eerder werd opgelost, een daling van bijna 5 procent.

Minister Leers: snellere procedure asielzoekers

Door een onzer redacteuren

Een snellere procedure voor asielzoekers, met minder mogelijkheden voor procedurestapelen, het verzwaren van de bewijslast voor asielzoekers en het voornemen om asieladvocaten niet of minder te betalen als ze zonder succes een herhaalde asiel-aanvraag indienen.

Echt veel nieuws stond er niet in de brief die minister Gerd Leers (Asiel, CDA) aan de Tweede Kamer stuurde. Bovengenoemde maatregelen stonden al in het regeerakkoord. Toch besloot Leers zijn voortgangsvisie te openbaren. De boodschap, kort voor de Provinciale Statenverkiezingen: deze minister maakt werk van een strenger asielbeleid. Want, schrijft hij, in het systeem zitten „te weinig prikkels die terugkeer en vertrek bevorderen”.

Voor Leers is het van groot belang te laten zien dat hij voortvarend werk maakt van de uitvoering van het regeerakkoord. Voor gedoogpartner PVV is een restrictiever asiel- en migratiebeleid een van de belangrijkste redenen het minderheidskabinet van VVD en CDA te steunen.

Hier en daar werd een detail ingevuld. Om te voorkomen dat asielzoekers

proberen tijd te rekken door hernieuwde aanvragen voor asiel te doen, wil Leers bijvoorbeeld dat de Immigratiedienst ernaar streeft binnen één dag te beslissen of zo'n nieuwe aanvraag terecht is.

Vorig jaar hebben 13.300 mensen asiel aangevraagd in Nederland. Dat is 11 procent minder dan in het jaar ervoor. Dat blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Bijna de helft van de asielzoekers komt uit Somalië, Afghanistan en Irak. Het aantal Somalische en Iraakse asielzoekers is sterk gedaald ten opzichte van 2009. Het aantal asielzoekers uit Afghanistan is juist toegenomen. Kwamen er twee jaar geleden nog 5.900 Somalische asielzoekers naar Nederland, vorig jaar waren dat er 3.400. Het aantal asielverzoeken van Irakezen nam af van 2.000 naar 1.400. Het aantal asielzoekers uit Afghanistan nam toe van 1.300 tot 1.400.

Sinds 2003 schommelt het jaarlijks aantal asielzoekers tussen de 10.000 en 15.000. In piekjaar 1994 dienden bijna 53.000 mensen een asielverzoek in, bijna viermaal zo veel als in 2010.

28/2/11

Een illegaal is geen misdadiger

Het terugkeerbeleid voor afgevozen vreemdelingen dat minister Gerd Leers (Immigratie en Asiel, CDA) heeft aangekondigd, kan de toets der kritiek doorstaan. De angel is er tijdig uitgehaald. Het kabinet definieert strafbare illegaliteit als een overtreding van een inreisverbod, dat met een boete kan worden gesanctioneerd. Daarmee valt te leven. Leers heeft het spookbeeld dat de PVV voor ogen had, de tentie voor alle illegalen en een hoge opsporingsprioriteit voor de politie, niet omarmd.

Dat zou ook helemaal niet kunnen. Het aantal illegalen in Nederland wordt op 100.000 geschat; de celcapaciteit is ongeveer 15.000. 'Alle illegalen opsluiten' betekent het gevangeniswezen en het opsporingsapparaat ontwrichten. Dit PVV-idee is onrealistisch, ongewenst en maakt van ieder wiens papieren niet in orde zijn een misdadiger. Leers heeft geluisterd naar het mensenrechtenhof in Straatsburg. Dat maakte onlangs

aan Italië duidelijk dat celstraf louter om illegaliteit in een rechtsstaat buiten proportie is.

De maatregelen die Leers verder voorstelt, zijn een verscherping van bestaand beleid, dat steeds de neiging tot vastlopen vertoont, zoals de kwestie-Sahar demonstreerde. Nederland kent nog veel meer naadloos geïntegreerde maar kansloze illegale scholieren. Aan snellere duidelijkheid is inderdaad dringend behoefte, zeker voor gezinnen met minderjarige kinderen. Dat kan dus ook snel toelaten betekenen. Een hardnekkige overheid die de toegang zoveel mogelijk wil beperken, verlengt zelf immers ook veel procedures. De paradox van dit beleid is dat wie de toegang zo streng bewaakt, iedere impuls tot vertrek wegneemt en alle doorstroom verhindert. In een open economie die het mede van migratie moet hebben, kan dat gevaarlijk zijn.

Dat de weigerachtigheid bij sommige landen om illegale landgenoten

weer op te nemen pas nu politiek zal worden meegewogen, wekt verbazing. Waarom was dat niet eerder bedacht? Wellicht omdat het onder meer China betrof, waarmee Nederland de handelsbetrekkingen koestert? Als de minister dat hardop zou zeggen, werd tenminste duidelijk dat Nederland belangen heeft en zijn eigen afhankelijkheden kent.

Er zijn ook maatregelen die illusies wekken. Of de nieuwe combinatie terugkeerbesluit, vertrektermijn en inreisverbod illegalen sneller tot vrijwillig vertrek zal doen besluiten, is de vraag. Hetzelfde geldt voor de (zoveelste) versobering van de opvang. Tussen bed, bad en brood in Ter Apel en dakloosheid in Angola blijft de kloof groot. Dat illegalen die vertrek weigeren de kosten voor hun uitzetting zelf moeten betalen, is voorlopig iets wat de minister „wil uitzoeken”. Dit is dus meer bedoeld voor publieke consumptie dan een realistisch voornemen.

Redactie Onze Taal

Tamtam

Hogere taaleisen inburgeraars

Sinds 1 april worden er hogere eisen gesteld aan het Nederlands van buitenlanders die hier willen komen wonen. Ze moeten nu niet alleen beter scoren bij de toets gesproken Nederlands van het 'basisexamen inburgering in het buitenland', er wacht hun ook een extra toets: 'geletterdheid en begrijpend lezen'. Deze maatregelen vloeien voort uit het regeerakkoord van het huidige kabinet. Maar ook de vorige regering had al een verhoging van de exameneisen aangekondigd.

Het basisexamen inburgering, dat wordt afgenomen bij de Nederlandse ambassade in het land van herkomst, toetst de kennis die de toekomstige inburgeraar heeft van de Nederlandse taal en samenleving. Uit een in 2009 gehouden evaluatie van de Wet inburgering in het buitenland bleek dat die kennis bij geslaagden voor het basisexamen inburgering vaak nog onvoldoende was. Door de exameneisen te verhogen verwacht de regering dat de inburgering in Nederland sneller en beter zal verlopen, en dat uiteindelijk ook de arbeidsparticipatie zal toenemen.

Mei 2011

Davids dagboek:

De multiculturele samenleving

De mensen die ze allochtonen noemen, denken de hele dag na over wat het betekent om te horen bij de mensen die ze allochtonen noemen. Bij iedere sociale interactie worden ze eraan herinnerd dat dit niet hun land is.

Hollanders denken nooit na over wat het betekent om te horen bij de mensen die ze allochtonen noemen.

De mensen die ze allochtonen noemen willen precies weten wat je bent.

Voor Hollanders maakt het niet uit bij welke groep iemand hoort. Het zijn allemaal allochtonen.

Hollanders zien geen verschil tussen een Antilliaan en een Surinamer. Ook niet tussen een Turk en een Marokkaan.

Turken zijn boos op Marokkanen omdat die hun een slechte naam geven.

Om dezelfde reden zijn Surinaamse negers boos op Antillianen. Ook dragen Antillianen te veel goud, spreken ze geen Nederlands en zijn ze dom. Alle lelijke slaven werden op Curaçao uit de boot gezet. De mooie slaven mochten doorvaren naar Suriname.

Volgens Antillianen denken Surinamers altijd dat ze elite zijn.

Als een Hollander thuis komt met een nieuwe verering die hoort bij de mensen die ze allochtonen noemen, weet iedereen: die kon niet beter krijgen.

Surinaamse negers vinden dat Surinaamse Hindoestanen kapesones hebben.

Hindoestanen vinden negers lui en dom.

Hollanders denken dat alle Zuid-Amerikaanse, Afrikaanse, Oost-Europese en Aziatische vrouwen die in Nederland wonen hoeren zijn.

Antillianen uit Curaçao vinden dat Arubanen kapesones hebben. Dat komt doordat ze lichter zijn.

Arubanen denken dat Curaçaöenaars lui en dom zijn. Ze geven Antillianen een slechte naam omdat het allemaal criminelen zijn.

Voor Hollanders is het normaal om grappen te maken over luie zwarte mensen die te laat komen. En over Marokkanen die liegen en stelen. Ze doen dit nooit in het gezelschap van mensen die ze allochtonen noemen.

Nog een Hollandse grap: zwarte mannen gaan iedere dag vreemd. Hollandse mannen gaan niet vreemd. Die gaan naar de hoeren. Dat is makkelijker, veiliger en op de lange termijn goedkoper.

Stadsnegers zeggen dat bosnegers achterlijke inboorlingen zijn. Stadsnegers komen uit Paramaribo, boslandcreolen uit het binnenland van Suriname. Bosnegers vinden dat stadsnegers denken dat ze elite zijn.

Israëli's vinden dat Nederlandse joden mietjes zijn. Als zij in de Tweede Wereldoorlog in Europa hadden gewoond, zouden ze die Duitsers even een lesje hebben geleerd.

Nederlandse joden vinden Israëli's barbaren, die op een beestachtige manier omgaan met Palestijnen.

Hollanders uit de Randstad weten dat Brabanders en Limburgers altijd liegen. Dat komt doordat ze katholiek zijn. Mensen uit het noorden en oosten zijn achterlijke boeren.

Alle Kaapverdianen wonen in Rotterdam. Niemand ziet het verschil tussen een Kaapverdiaan en een Antilliaan.

Kaapverdiënen zijn boos omdat Antillianen hun een slechte naam geven.

Hollanders gaan er onbewust van uit dat mensen die ze allochtonen noemen minder slim en ijverig zijn dan echte Nederlanders.

Mensen die ze allochtonen noemen weten dat ze op school en op het werk altijd worden achtergesteld.

Negers denken iedere dag aan de slavernij. Behalve negers denkt niemand ooit aan de slavernij.

Joden denken iedere dag aan de Tweede Wereldoorlog. Behalve joden denkt niemand aan de Tweede Wereldoorlog.

Hollanders weten dat joden gierig zijn, en ze moeten eens ophouden met dat gezeur over de oorlog.

Joden vertrouwen Hollanders niet. Wat er in de oorlog gebeurde, kunnen ze zo weer laten gebeuren. Alleen gebeurt het dan niet met joden, maar met Marokkanen.

Surinamers en Antillianen vinden dat Afrikanen ruw zijn, en onbeschoft en te zwart. Ze dansen raar en ze wonen met twintig mensen op een flat. Afrikaanse mannen zijn verkrachters die niet weten dat nee betekent: nee. Ze willen altijd betaalde seks doen met kleine meisjes. Afrikaanse vrouwen hebben snorren, barden en een slechte huid.

Volgens Afrikanen denken Surinamers en Antillianen dat ze beter zijn, alleen omdat ze Nederlands spreken.

Amsterdammers kijken neer op de rest van Nederland. De rest van Nederland vindt dat ze in 020 kapesones hebben.

Het zijn niet alleen Turken – alle mensen die ze allochtonen noemen zijn boos op Marokkanen, omdat die hun een slechte naam geven.

Marokkanen zijn boos op iedereen.

In Delft is de afgelopen weken een cursus 'Inburgeren andersom' gegeven, door Marokkanen voor Nederlanders. De animo voor de cursus was groot. De eerste inburgeringscursus voor Nederlanders door Marokkanen is een initiatief van de Delftse onderwijswethouder Rensen (PvdA). De cursus is ontstaan uit de gedachte dat nieuwkomers veel moeten doen om in te burgeren, maar dat inburgering ook van twee kanten moet komen. Op de foto wordt aan de deelnemers aan de cursus pastilla (bladerdeeg met kip, amandelen, ei, ui en kruiden) uitgedeeld. (Foto Leo van Velzen)

Polders

Ons land is van nature maar gedeeltelijk bewoonbaar. De toenemende bevolking probeerde ook in de lage gebieden vaste voet aan de grond te krijgen. Om daar veilig te kunnen wonen, legde men vluchtheuvels aan. Men noemde die terpen, woerden, werden of warden. In veel plaatsnamen, zoals Leeuwarden, Bolsward, Woerden, zijn ze nog terug te vinden. Later, rond het jaar 1000, begon men met het aanleggen van dijken. Binnen die dijken lagen de eerste polders.

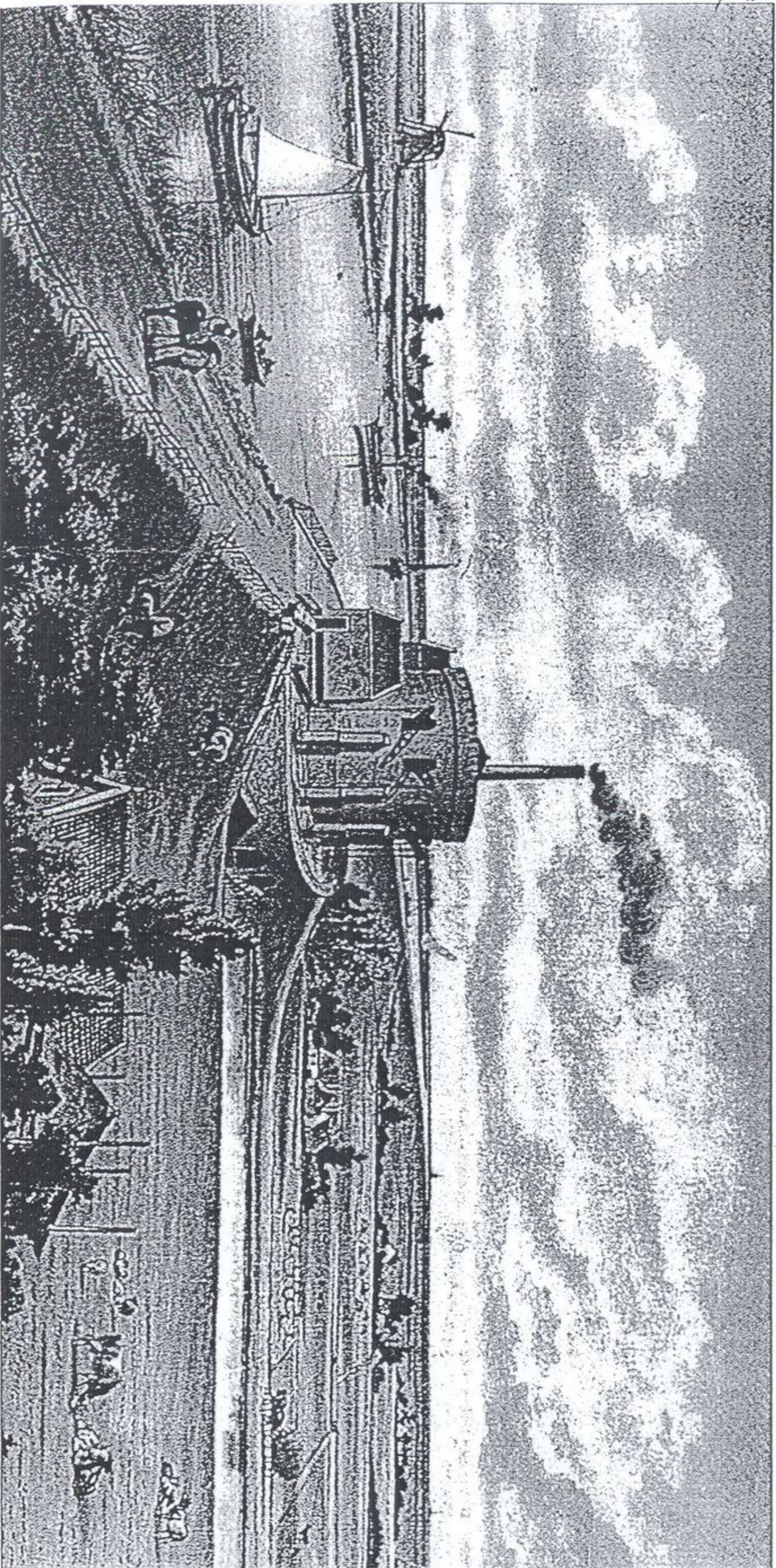
- Een *polder* is een stuk land omgeven door dijken, waarbinnen men de waterstand kan regelen. In de alleroudeste polders deed men dat door bij eb tijdelijk een gat in de (nog lage) dijk te graven, of het water door een primitieve sluis naar buiten te laten stromen. Later paste men windmolens toe en tegenwoordig gebruikt men voornamelijk elektrische gemalen. Het overtollige polderwater moet worden weggepompt (met een vakterm: 'uitgeslagen'). Die 'uitslag' wordt over de dijk in een *boezem* gepompt. Een boezem is een tijdelijke bergplaats voor overtollig polderwater.

Figuur 73. Zonder dijken en gemalen zou Nederland er ongeveer zo uitzien. En dit beeld is nog geflatteerd ook: in de boven water uitstekende gebieden zorgden riviertjes en beken regelmatig voor overstromingen. Dat het er tegenwoordig anders uitziet, is te danken aan een al eeuwen lang durende strijd tegen het water.

Ongeveer 8.000 km² van ons land is normaal zonder wateroverlast. In de rest van het 34.000 km² grote landoppervlak is men elk uur van de dag bezig met de 'waterstaat', d.w.z. met het buiten houden van zee- en rivierwater en het op peil houden van de waterstand in vaarten, slooten, plassen, enz.,

Tweede pinksterdag was het om 13.02 uur 75 jaar geleden dat het laatste gat in de Afsluitdijk werd gedicht met keileem en basaltblokken. Om het jubileum te vieren, hadden Rijkswaterstaat en de gemeenten Wieringen en Wunseradiel een feestprogramma samengesteld. (Foto Evelyne Jacq)

Een plaats van herinnering: het Cruquiusgemeal in de Haarlemmermeer, schoolplaat uit de 19de eeuw (Illustratie uit besproken boek)

27

7

Afsluitdijk De dijk die tussen 1923 en 1932 werd aangelegd om de Zuiderzee te temmen, is kaarsrecht en sober. Het is een van de weinige menselijke constructies die vanuit de ruimte zichtbaar zijn, maar alles aan deze dam is nadrukkelijk pretentieloos. Hij draagt geen bloemrijke benaming als Hondsbossche Zeewering of Westfriese Omringdijk, maar heet simpelweg Afsluitdijk. 'Een volk dat leeft bouwt aan zijn toekomst', zo staat het op het monument bij de plek waar het laatste gat werd gesloten, en in het geval van het Nederlandse volk zijn daar geen tierelantijnen bij nodig. Toch heeft de Afsluitdijk poëzie. Waarom anders dat kokette knikje in die rechte streep, bij Kornwerderzand? En wie zou 's nachts van Wieringen naar Friesland kunnen rijden zonder, zoals de dichteres Vasalis, een gewaarwording van grootsheid te ondergaan? *De bus rijdt als een kamer door de nacht/de weg is recht, de dijk is eindeloos/links ligt de zee, getemd maar rusteloos,/wij kijken uit, een kleine maan schijnt zacht.*

dijken Een dijk is een aarden wal die de zee tegen moet houden. Aarde tegen zee, het lijkt een ongelijke strijd. Sinds de Middeleeuwen heeft die strijd de bewoners van de Lage Landen continu aan het werk gehouden, en gaandeweg werd 'de dijk' veel meer dan een simpele constructie. Er groeide een haast magische verwevenheid tussen mensen en dijk, een haat-liefdeverhouding. In de omgang tussen mens en dijk werden geen lieverkoekjes gebakken, alles eraan was bittere ernst. In de rijke Nederlandse literatuur over watersnoden en overstromingen wordt de dijk vaak voorgesteld als een levend wezen, een religieuze personificatie of een harde meester: 'Wie hem niet geeft wat hem toekomt, stoot hij uit.' De mens was nietig en ondergeschikt, afhankelijk en gehoorzaam. De dijk was superieur. De mens had 'plicht', de dijk 'recht'. Eeuwenlang speelde dit besef van nietigheid, afhankelijkheid en plichtsbesef een belangrijke rol in het leven van de Nederlanders. Pas de Afsluitdijk en de deltawerken rekenden ermee af. Het diepe gevoel van machteloosheid en onderworpenheid maakte plaats voor een even diep geloof in menselijk kunnen: in technologie, controle, beheersbaarheid en nog even later 'maakbaarheid'. (zie: deltaplan; waterschap)

dijkgraaf Qua adel heeft Nederland nooit veel voorgesteld. Als Nederlanders met adellijke titels worden aangeduid, hebben ze die meestal niet geërfd maar veroverd, en wel op een manier die niet

van veel *noblesse* getuigt: drugsbaronnen, saletjonkers en moraalridders. De gunstige uitzondering op de regel is de dijkgraaf. Als voorzitter van een waterschap is hij of zij een gezaghebbend personage. Een dijkgraaf wordt, ongeveer zoals een burgemeester, bij koninklijk besluit benoemd op voordracht van de Verenigde Vergadering van het waterschap. Tegenwoordig is de dijkgraaf een manager achter een bureau, maar vroeger was hij onderwerp van angstaanjagende mythen en vertellingen. Hij had macht over leven en dood, vaak was hij grootgrondbezitter en had hij de rechtspraak in handen. Misschien had hij een geheim verbond met de elementen. Bij nacht en ontij zag men hem over de dijk galopperen, zijn lange witte baard wapperend in de storm, maar de hoeven van zijn schimmel raakten de dijk niet... het was vlak bij de plek waar hij jaren tevoren met paard en al door de zee verzwolgen was. (